

Orhun alfabeti

Göktürk yazısını taşıyan en eski belge Kızıl şehirde bulunmaktadır.

Orhun alfabeti, Göktürk alfabeti ya da Köktürk alfabeti (Azerice: *Orxon əlifbası*, Moğolca: хөх Түрүгийн бичиг *Höh-Türügiyn biçig*), Türklerin kullandığı ilk yazı sistemi olan ve Göktürlere ait Orhun Yazıtları'nda kullanıldığından ötürü bu adla anılan alfabetir.

1 Tarihi ve kullanımı

1.1 İlk buluntular ve çözülmesi

Orhun alfabetinden günümüze kalan en büyük kalıntılar olan Göktürkler döneminde dikilen yazıtların çözülüp değerlendirilmeleri ancak 19. yüzyıl sonunda gerçekleşebilmiştir. Bu yazıtlardan ilk bulunanları Yenisey Irmağı boyundakilerdir. 1889'da ise Orhun Yazıtları denilen iki büyük yazıt daha ortaya çıkarılmıştır. Bunların öteki yazıtlardan farklı olarak arka yüzlerinde Çince metinler bulunuyordu. Bu yazıtlar 1893'te Danimarkalı Türkolog Vilhelm Thomsen tarafından çözülmüş ve böylece, bu yazıtların Kültigin ve Bilge Kağan tarafından diktirilmiş oldukları, bu yazının Göktürlere özgü bir alfabe olduğu ve bu dilin de Eski Türkçenin bir lehçesi olduğunu ortaya çıkarılmıştır. Günümüzde, gün geçtikçe Asya'da bu yazı sistemiyle yazılmış yeni Türk yazıtları ortaya çıkarılmakta ise de en tanınmış Türk yazıtları hala Orhun Vadisinde, Yenisey ve Yedisu bölgesindekilerdir.

1.2 Tarihi kullanımı

En eski örnek, Kazakistan'da Sakalara ait olduğu düşünülen Esik Kurganı'nda bulunan ve M.Ö. 4. yüzyıla tarihlenen^[1] bir gümüş tabağın üzerindeki iki satırlık yazıda görülmektedir. Bundan sonraki en eski örneği ise Orhun mezar külliyesindeki anıtların dikilişinden iki yüzyıl önce Yenisey'deki anıtlarda görülür. Soğd alfabeti, Pahlavi alfabeti ve Karosthi alfabetinden esinlenilerek icad edildiği iddia edilir ve Hunlar, Göktürkler, Uygurlar, Kırgızlar tarafından doğduğu topraklarda kullanılan Orhun yazısı, kimi Türk boylarınca Avrupa'ya da taşınmıştır. Hatta 16. yüzyıla kadar Macaristan'da Sekeller arasında kullanıldığı bilinmektedir.

1.3 Kökeni hakkında tartışmalar

Kazım Mirşan başta olmak üzere bir grup araştırmacı Orhun alfabetindeki birçok harfin, diğer bütün alfabelerde olduğu gibi o milletin sık kullandığı resimlerden türediğini, örneğin Orhun alfabetindeki **D** → "y" harfi Türklerin hayatında önemli bir yer arz eden "yay" kelimesinden geldiğini, **↓** → "oq" veya "ok" harfinin de bildiğimiz "ok" kelimesinden türettiğini, **𐰚** → "ök" harfinin de eski Türkçe'de kullanılan "ök (keçi)" kelimesinden geldiğini öne sürmüştür.

Göktürk alfabesinin Soğdca'dan (Soğd yazısından?) türediği de öne sürülmüştür. Bu iddiaya karşı çıkanlar ise bu bağıntıya ilişkin bir kanıt olmadığı ve bu iddianın Pehlevi devrinde İran'daki ve çevre ülkelerdeki Türkleri etkilemek amacıyla desteklendiğini öne sürmektedir.

Tuva'da bulunmuş Eski Türklerin Milli Alfabeti olan Orhun Alfabeti

2 Yapısı

Orhun alfabesi ve bu alfabeyle yazılmış metinler Marcel Erdal^[2], Wolfgang Scharlipp^[3], Talat Tekin^{[4][5][6][7]} gibi araştırmacılar tarafından ayrıntılı olarak çalışılmıştır.

Orhun alfabesinde 38 harf vardır (Orhun harflerinin prototipi olarak görülen Yenisey yazı sisteminde 150'den fazla işaret vardır. Bu işaretlerin elenerek Orhun alfabesinde 38'e indirildiği görülmüştür).

Bu harflerin 4 tanesi ünlü, geriye kalan 34 tanesi ünsüz işaretlerdir. Doğal olarak Türkçe'de bu kadar sessiz harf bulunmaz. Bu durumun nedeni Orhun alfabesinde birçok sessiz harfin iki işaret ile gösterilmesidir. Somutlaştırılırsa, yanındaki seslinin kalın ya da ince oluşuna göre, "b,d,g,ğ,l,n,r,s,t,y" seslerini veren ikişer adet harf mevcuttur. Yani "bilge" sözünü yazarken kullanılan "b" ile "bars" sözünü yazarken kullanılan "b" birbirinden farklıdır. Ayrıca "ık,ok,nc,yn" gibi çift ses, çift ünsüz işaretleri de mevcuttur.

Sessiz harfler açısından kalabalık olan Orhun alfabesi, Türkçenin 8 sesli harfine karşılık 4 harfe sahiptir. "a,e", "ı,i", "o,u", "ü,ö" sesleri ayrılmadan yazılır ünlü uyumlarına göre gerektiği biçimde okunur.

Orhun Anıtları ile devrin öteki yazıtları arasında, hatta Orhun'daki yazıtlar arasında kullanılan harflerin biçimleri bakımından (özellikle Tonyukuk Anıtı'nda kullanılan yazıda) kimi farklılıklar vardır. Yine Tonyukuk Yazıtı'nda ötekilerde olmayan "baş" logogramı ile s, ş seslerini ünleyen kare biçiminde bir harf daha vardır. Bu harfler Göktürk alfabesinde olduğu gibi Türkiye Türkçesinde de çok kullanılır.

2.1 Yazma şekli

Orhun harfleri kullanılarak yazılan metinde (günümüzde kullandığımız Latin harfleriyle yazımda olduğu gibi) harfler bitişmez, ayrı yazılır.

Sözcükler, aralarına üst üste iki nokta koyulmak suretiyle birbirinden ayrı yazılır. Bunun dışında herhangi bir noktalama işareti yoktur. Yazı genellikle (Arap ve Fars alfabesindeki gibi) sağdan sola yazılır. Soldan sağa yazıldığı durumlarda harfler de ters dönük olarak yazılır.

Orhun yazısında seslilerin çoğu kez yazılmadığı görülür. Sesliler ilk hecede yazılır, sonrasında gelen sesliler de aynıysa diğerleri yazılmaz. Son harf sesliyle bitiyorsa o sesli de yazılır. Orhun yazısının sessiz harf yazımı da sağlamdır. Harf fazlalığına karşın önemli bir karışıklık ve karıştırma durumu görülmez. Ancak kalın ve ince sessizlerin, kimi yerlerde birbirinin yerine kullanıldığı da görülür. Ayrıca "s" harfi birçok kez "ş" için de kullanılmış ve ayrıca birbirine benzediği için (tabii ki Orhun alfabesinde) bir iki sözde de "l" yerine "ş" ve "kalın s" yazılmıştır.

Yazma kuralları Türkolog Mehmet Kömen tarafından da kitaplaştırılmıştır.^[8]

2.2 Harfleri

2.3 Örnekler

Orhun Yazıtlarında yazılışına göre Tengri sözcüğü

↑ ↑ ↓ ↓ — yazıt T²NGR²I — harf çevirisi /teŋri/ — ses değerlerinin IPA abecesiyle çevriyazısı teŋri — Türk Latin

2.4 Bazı ideografik yorumlar

ev sözü: **𐰆** harfi ince ünlülerle kullanılır ve sözcük içinde */be/* veya */eb/* diye okunur. Şekli bir çadırı andırmaktadır. Tek başına */eb/* diye okunur ve *ev* anlamına gelir. Nitekim *ev* sözü zaten */b/* sesinin sonradan */v/* sesine dönüşmesiyle *eb* > *ev* şekline dönüşmüştür.

ok sözü: **𐰏** harfi söz içinde */ok/*, */kol/*, */luk/*, */kul/* gibi okunuşlara sahiptir. Açıkça şekli aşağı doğru bir *oktur*, zâten tek başına okunduğunda */ok/* sesini verir.

ay ve *yay* sözcükleri: **𐰐** harfi söz içinde */ay/* veya */ya/* diye okunur, kalın ünlülerle kullanılır. Şekli yarım *aya* benzetilebilir. Ayrıca */ya/* diye okunduğunda *yay* anlamına gelir, kaldı ki şekli aynı haklılıkla *yaya* benzetilebilir. Nitekim, *ya* > *yağ* > *yay* dönüşümü olduğu düşünülmektedir.

at, *dağ* sözcükleri ve atmak eylemi: **𐰑** harfi söz içinde */at/* veya */tal/* diye okunur, kalın ünlülerle kullanılır. Şekli *yükseklik*, *uzaklık* kavramlarını çağrıştıracaktır. Tek başına *dağ* ya da *at* anlamına gelir. *ta* > *tağ* > *dağ* dönüşümüne uğradığı açıktır. Kaldı ki Anadolu'da hâlâ *uzaklık*, *büyüklik* ya da *abartı* belirtmek için *taa* deyişi yaygındır. Bunun yanında farklı zamanlarda şekli değişmiştir. Genelde bu şekillerin *bir atın üstüne binmiş adam* çağrışımı yaptığı da düşünülmektedir. Gökbey Uluç'a göre ise "atmak" eyleminden türemiştir ve "ok"la "yay" dan oluşan damgalar, atılmayı simgeler.^[9]

en pekiştirme sıfatı: **𐰒** harfi */eng/* diye okunur. Şekli, *tek kolunu açılı olarak kaldırmış bir kişi* olarak düşünüldüğünde *büyük bir şeyi gösteren kişi* çağrışımı yapmaktadır. Zaten bugün de buna benzer olarak *pekiştirme* anlamı taşır ("en büyük", "en yüksek", vb.).

3 Bugünkü uygulama ve sayısal ortam

ISO'nun eski/yeni tüm "yazı sistemleri adlarının kodları" için önerdiği ISO 15924 standardında, *Old Turkic - Orkhon Runic* adı ve *Old_Turkic* aliasıyla yer alıyor; kodu *Orkh* ve numarası da 175.

Unicode'un şu an geçerli son sürümü 6.0 içinde, Orhun ve Yenisey yazıtlarında kullanılmış harfler tek bir tabloda birleştirilerek "Old Turkic" olarak adlandırılmış ve bu karakter tablosuna 10C00-10C4F aralığındaki blok ayrılmış durumda.

4 Kaynakça

[1] Türk Dili: Dünya Dili, Prof. Şükrü Halûk Akalın, s.1

[2] Erdal, Marcel (2004). *A Grammar of Old Turkic*. Brill Academic Publishers. ISBN 978-9004102941.

[3] Scharlipp, Wolfgang (2000). *An Introduction to the Old Turkish Runic Inscriptions*. Engelschoff: Verlag auf dem Ruffel. ISBN 393384700X.

[4] Tekin, Talat (2010). *Orhon Yazıtları*. Ankara: Türk Dil Kurumu. ISBN 9789751600653.

[5] Tekin, Talat (2004). *Makaleler 2 : Tarihi Türk Yazı Dilleri*. Öncü Kitap. ISBN 9789757447122.

[6] Tekin, Talat (2000). *Orhon Türkçesi Grameri*. İstanbul: Mehmet Ölmez Yay. ISBN 9789759364601.

[7] Tekin, Talat (1997). *Tarih Boyunca Türkçenin Yazımı* İstanbul: Simurg. ISBN 9789757172192.

[8] Kömen, Mehmet (2005). *Türk Bil Yazısı Yazım Kuralları : Kök Türkçe*. Töre Yay. ISBN 9789759267049.

[9] At damgasının kökeni üzerine çalışma..., Gökbey Uluç

5 Ayrıca bakınız

- Irk Bitig
- Orhun Yazıtları

6 Dış bağlantılar

- Orhun Alfabesi'ni öğrenmeye yönelik el kitabı

7 Text and image sources, contributors, and licenses

7.1 Text

- **Orhun alfabeti** *Source:* <http://tr.wikipedia.org/wiki/Orhun%20alfabeti?oldid=15016295> *Contributors:* Volkan, Dbl2010bot, Tuluat, No-umenon, Ugur Basak, Erdemselek, İncelemelemanı, Selkem, Ruzgar, Kafkasmurat, Zentuk, Metal Militia, Ugur Basak Bot, Renegade, ASALET KANDADIR, Wisdom, Keleş, Vikiyazar, Nosferatü, Khutuck, Destan, Dünya vatandaşı, LandSCape, Tirgan, Kibele, Cat, Bö-dönjtıl, Alt-x, Vito Genovese, Doganmustafa, Cfsenel, CommonsDelinker, Yazıcıoğlu, Tema, Düşünenadam, OktayD, Eldarion, Uannis, Levent, Zulus, Mustuk, Armand Sağ, AzerRail, Saltınbas, Vikiçizer, Homonihilis, Yabancı, Dsmurat, Babababa, MerTcaN1991, Turkce-yasam, Gökçe Yörük, Takabeg, Melihsen, Manco Capac, Umut.A, Cobija, Dabbe mb2, Seninbey, Mustafa Bakacak, Théoden, Superyetkin, Merube 89, Faalp, Khutuck Bot, Tuleytula, Huunta, Kokturuk, Noone, Utku Tanrıvere, Rapsar, Celikadam1, Akocsg, Sigitolo, Fankibi-ber, Technik, Futro, EmausBot, Alsace38, Esc2003, ShamanTurk, Güzel günler yakın, Vitruvian, Atknars, Drgulcu, MerllwBot, İsmet11, KarCet, Gezginrocker, Eğitimci Mahmut, Nebra, Felecita, TintoMeches, Peykbot, Çağlarctr, Addbot, Sertanmalik, Henginy, Erenoksuz, Gulzada, Tamgalar ve Anonimus: 116

7.2 Images

- **Dosya:Commons-logo.svg** *Source:* <http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/4/4a/Commons-logo.svg> *License:* Public domain *Contributors:* This version created by Pumbaa, using a proper partial circle and SVG geometry features. (Former versions used to be slightly warped.) *Original artist:* SVG version was created by User:Grunt and cleaned up by 3247, based on the earlier PNG version, created by Reidab.
- **Dosya:Eskiturkaniti.jpg** *Source:* <http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/9/94/Eskiturkaniti.jpg> *License:* CC BY-SA 3.0 *Contributors:* Yükleyenin kendi çalışması *Original artist:* Faalp
- **Dosya:Kyzyl_orkhon_inscription.jpg** *Source:* http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/f/fd/Kyzyl_orkhon_inscription.jpg *License:* CC-BY-SA-3.0 *Contributors:* Yükleyenin kendi çalışması *Original artist:* Philipp Roelli
- **Dosya:Old_Turkic_letter_M.svg** *Source:* http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/5/50/Old_Turkic_letter_M.svg *License:* Public domain *Contributors:* Yükleyenin kendi çalışması *Original artist:* Ch1902
- **Dosya:Old_turkic_letter_A.png** *Source:* http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/8/89/Old_turkic_letter_A.png *License:* Public domain *Contributors:* Selfmade image *Original artist:* AlefZet
- **Dosya:Old_turkic_letter_B1.png** *Source:* http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/d/d0/Old_turkic_letter_B1.png *License:* Public domain *Contributors:* Selfmade image *Original artist:* AlefZet
- **Dosya:Old_turkic_letter_B2.png** *Source:* http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/7/78/Old_turkic_letter_B2.png *License:* Public domain *Contributors:* Selfmade image *Original artist:* AlefZet
- **Dosya:Old_turkic_letter_CH.png** *Source:* http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/c/cc/Old_turkic_letter_CH.png *License:* Public domain *Contributors:* Selfmade image *Original artist:* AlefZet
- **Dosya:Old_turkic_letter_D1.png** *Source:* http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/b/b6/Old_turkic_letter_D1.png *License:* Public domain *Contributors:* Selfmade image *Original artist:* AlefZet
- **Dosya:Old_turkic_letter_D2.png** *Source:* http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/2/24/Old_turkic_letter_D2.png *License:* Public domain *Contributors:* Selfmade image *Original artist:* AlefZet
- **Dosya:Old_turkic_letter_G1.png** *Source:* http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/c/cc/Old_turkic_letter_G1.png *License:* Public domain *Contributors:* Selfmade image *Original artist:* AlefZet
- **Dosya:Old_turkic_letter_G2.png** *Source:* http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/6/68/Old_turkic_letter_G2.png *License:* Public domain *Contributors:* Selfmade image *Original artist:* AlefZet
- **Dosya:Old_turkic_letter_I.png** *Source:* http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/b/b4/Old_turkic_letter_I.png *License:* Public domain *Contributors:* Selfmade image *Original artist:* AlefZet
- **Dosya:Old_turkic_letter_ICH.png** *Source:* http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/8/8d/Old_turkic_letter_ICH.png *License:* Public domain *Contributors:* Selfmade image *Original artist:* AlefZet
- **Dosya:Old_turkic_letter_IQ.png** *Source:* http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/2/28/Old_turkic_letter_IQ.png *License:* Public domain *Contributors:* Selfmade image *Original artist:* AlefZet
- **Dosya:Old_turkic_letter_K.png** *Source:* http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/5/57/Old_turkic_letter_K.png *License:* Public domain *Contributors:* Selfmade image *Original artist:* AlefZet
- **Dosya:Old_turkic_letter_L1.png** *Source:* http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/8/8c/Old_turkic_letter_L1.png *License:* Public domain *Contributors:* Selfmade image *Original artist:* AlefZet
- **Dosya:Old_turkic_letter_L2.png** *Source:* http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/8/87/Old_turkic_letter_L2.png *License:* Public domain *Contributors:* Selfmade image *Original artist:* AlefZet
- **Dosya:Old_turkic_letter_LT.png** *Source:* http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/2/2f/Old_turkic_letter_LT.png *License:* Public domain *Contributors:* Selfmade image *Original artist:* AlefZet
- **Dosya:Old_turkic_letter_N1.png** *Source:* http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/d/df/Old_turkic_letter_N1.png *License:* Public domain *Contributors:* Selfmade image *Original artist:* AlefZet
- **Dosya:Old_turkic_letter_N2.png** *Source:* http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/a/a2/Old_turkic_letter_N2.png *License:* Public domain *Contributors:* Selfmade image *Original artist:* AlefZet
- **Dosya:Old_turkic_letter_NCH.png** *Source:* http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/d/de/Old_turkic_letter_NCH.png *License:* Public domain *Contributors:* Selfmade image *Original artist:* AlefZet

- **Dosya:Old_turkic_letter_NG.png** *Source:* http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/1/1d/Old_turkic_letter_NG.png *License:* Public domain *Contributors:* Selfmade image *Original artist:* AlefZet
- **Dosya:Old_turkic_letter_NT.png** *Source:* http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/b/b8/Old_turkic_letter_NT.png *License:* Public domain *Contributors:* Selfmade image *Original artist:* AlefZet
- **Dosya:Old_turkic_letter_NY.png** *Source:* http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/1/19/Old_turkic_letter_NY.png *License:* Public domain *Contributors:* Selfmade image *Original artist:* AlefZet
- **Dosya:Old_turkic_letter_O.png** *Source:* http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/b/b5/Old_turkic_letter_O.png *License:* Public domain *Contributors:* Selfmade image *Original artist:* AlefZet
- **Dosya:Old_turkic_letter_OQ.png** *Source:* http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/f/f5/Old_turkic_letter_OQ.png *License:* Public domain *Contributors:* Selfmade image *Original artist:* AlefZet
- **Dosya:Old_turkic_letter_P.png** *Source:* http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/1/13/Old_turkic_letter_P.png *License:* Public domain *Contributors:* Selfmade image *Original artist:* AlefZet
- **Dosya:Old_turkic_letter_Q.png** *Source:* http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/2/2d/Old_turkic_letter_Q.png *License:* Public domain *Contributors:* Selfmade image *Original artist:* AlefZet
- **Dosya:Old_turkic_letter_R1.png** *Source:* http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/e/e4/Old_turkic_letter_R1.png *License:* Public domain *Contributors:* Selfmade image *Original artist:* AlefZet
- **Dosya:Old_turkic_letter_R2.png** *Source:* http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/6/61/Old_turkic_letter_R2.png *License:* Public domain *Contributors:* Selfmade image *Original artist:* AlefZet
- **Dosya:Old_turkic_letter_S1.png** *Source:* http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/e/ec/Old_turkic_letter_S1.png *License:* Public domain *Contributors:* Selfmade image *Original artist:* AlefZet
- **Dosya:Old_turkic_letter_S2.png** *Source:* http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/c/c2/Old_turkic_letter_S2.png *License:* Public domain *Contributors:* Selfmade image *Original artist:* AlefZet
- **Dosya:Old_turkic_letter_SEP.png** *Source:* http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/0/05/Old_turkic_letter_SEP.png *License:* Public domain *Contributors:* Selfmade image *Original artist:* AlefZet
- **Dosya:Old_turkic_letter_SH.png** *Source:* http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/2/24/Old_turkic_letter_SH.png *License:* Public domain *Contributors:* Selfmade image *Original artist:* AlefZet
- **Dosya:Old_turkic_letter_T1.png** *Source:* http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/8/8a/Old_turkic_letter_T1.png *License:* Public domain *Contributors:* Selfmade image *Original artist:* AlefZet
- **Dosya:Old_turkic_letter_T2.png** *Source:* http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/9/90/Old_turkic_letter_T2.png *License:* Public domain *Contributors:* Selfmade image *Original artist:* AlefZet
- **Dosya:Old_turkic_letter_U.png** *Source:* http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/b/b8/Old_turkic_letter_U.png *License:* Public domain *Contributors:* Selfmade image *Original artist:* AlefZet
- **Dosya:Old_turkic_letter_UK.png** *Source:* http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/9/91/Old_turkic_letter_UK.png *License:* Public domain *Contributors:* Selfmade image *Original artist:* AlefZet
- **Dosya:Old_turkic_letter_Y1.png** *Source:* http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/4/44/Old_turkic_letter_Y1.png *License:* Public domain *Contributors:* Selfmade image *Original artist:* AlefZet
- **Dosya:Old_turkic_letter_Y2.png** *Source:* http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/0/06/Old_turkic_letter_Y2.png *License:* Public domain *Contributors:* Selfmade image *Original artist:* AlefZet
- **Dosya:Old_turkic_letter_Z.png** *Source:* http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/5/54/Old_turkic_letter_Z.png *License:* Public domain *Contributors:* Selfmade image *Original artist:* AlefZet
- **Dosya:Orkhon.svg** *Source:* <http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/a/aa/Orkhon.svg> *License:* Public domain *Contributors:* Yükleynin kendi çalışması *Original artist:* Ch1902
- **Dosya:Question_book-4.svg** *Source:* http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/6/64/Question_book-4.svg *License:* CC-BY-SA-3.0 *Contributors:* Created from scratch in Adobe Illustrator. Originally based on Image:Question book.png created by User:Equazcion. *Original artist:* Tkgd2007
- **Dosya:Wikisource-logo.svg** *Source:* <http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/4/4c/Wikisource-logo.svg> *License:* CC BY-SA 3.0 *Contributors:* Rei-artur *Original artist:* Nicholas Moreau

7.3 Content license

- Creative Commons Attribution-Share Alike 3.0